

Ostanki starega okroglega stolpa in nekaj drugih razvalin, o katerih nemo-
remo reči ali so iz časov Rimljanov ali so kasnejšega datuma.

Slov. prijatelj, IV, 1.1855, str.365.

ŠEMPAS - ~~para~~ rawaline Stolpa

2.

Schönpas (slav. Šempas), war vielleicht das ad fornulas der Römer, und hat noch einen alten runden Thurm nebst andern Ruinen, von denen nicht zu ermitteln ist, ob sie römischen Ursprunges sein oder nicht. Die Pfarre ~~existi~~ existirt schon seit dem Jahre 1400.

Michael Mervig: Beiträge zur Geschichte der einzelnen Ortschaften des Kreises Görz. MHVK. Februar 1853. str. 15.

Fara je bila tu že od 1.1400.

Slov. prijatelj, 1.1855 IV, str. 365.

Šempas- f. c. sv. Silvestra.

Literatura in arhivalni viri : Krstne knjige od 1806, starejši arhiv uničen.

Stare slike - Vrtoveljska podobica.

Zgodovina : V srednjem veku je bila cerkev po tradiciji kapela ~~gradu~~ gradu, ki se je dvigal na vzvišenem prostoru na E delu vasi. Ostanki gotske cerkve, ki je bila pravilno orientirana, so še ohranjeni v današnji zakristiji = stari prezbitერიj ter v S (pravzaprav W) strani novega prezbitერიja. To je bila tipična gotska stavba s 5/8 prezb. in verjetno brez stolpa. Prez. je bil najbrž križno rabrasto obokan. Torej smemo domnevati, da je zgodnjejšega datuma. O zidavini ve cerkve ni nobenih podatkov, je pa enotnega kova, njeno zidavo smemo staviti še v 1. pol., najbrž v 2. četrtino 18. stol. Tudi v 17. stol. je najbrž cerkev doživela večje preureditve kot pričajo ~~pi~~ ohranjene slike, seveda če niso le-te prinesene kasneje, iz nekdanjega gradu. Sedanji stolp je verjetno nastal v času med gotsko in baročno zidavo, možno da v 17. stol., ker kaže še fortifikacijski značaj (strešne line, cone na vrhu). Te so bile po prvi svetovni vojni obnovljene.

Lega : Cerkev stoji na vzvišenem mestu na NE koncu vasi ter je orientirana na NS, vendar bomo pri opisu rabili ustaljene strani neba. Pred cerkveno fasado je baročna terasa delno tlakovana s kamenitnimi ploščami, ki se pred fasado trebušasto

izboči proti ulici. Obdama je z železno baročno ograjo. Okoli cerkvenega prostora poteka nizek zid, levo in desno vodijo k fasadi stopnice s spodaj ležeče ulice. Tudi s trga ~~ja~~ na južni (prav. na W) strani cerkve vodijo na teraso stopnice.

Stilistična označba : Cerkev je centralna baročna stavba s kvadratno ladjo in kvadratnim prezbitერიem. Fasada predstavlja plemenito beneško inspirirano baročno kuliso. Streha je dvokapna. Stolp je izrazito ~~str~~ trdnjavskega značaja ter stoji v kotu med ladjo in prezbitერიem. V notranjščini predstavlja vsaka stena ladje slavaločno arhitekturo, zgrajeno na principu 3 lokov med pilastri povezanimi z močno gredo. Srednji lok je višji od stranskih dveh. Ta motiv ne oblikuje samo S in N stene, temveč tudi W in E, kjer se srednji lok resnično odpira v slavalok, ki vodi v prezbitერიj. Prezbitერიj ~~a~~ je prav tako konstruiran s 4 loki, katerih vsak oblikuje po eno njegovo steno. Kot arhitektura predstavlja cerkev eno najlepših stavb baročne dobe v Vipavski dolini. V resni preračunastosti vseh njenih stavbnih členov se približuje Palladijevskemu tipu arhitekture ter beneškemu baročnemu klasicizmu v posameznih detajlih kot so npr. okenski okviri, kapiteli, portal pa je še popolnoma visoko bsročen.

Opis: *zunanost*

Notranjščina: Fasada je monumentalno zaključena na vrhu s 3 kotnim čelom, ki ga nosijo pilastri, rastoči iz prof. baz, ki stoje na zidanem, pod bazami golšasto označenim, profiliranim talnim zideem. Med pilastri in čelom je greda iz ometa, okrašena s triglifi ter ~~pfa~~ prof. strešico. V čelu je ovalna lina. Portal je sicer bogat, toda resen, vrhna kota podbojev premoščata loka, ogli podbojev so posneti, njih baze profli-

rane. Vhod flankirata snopa 2 pilastrov s prof. kapiteli, nad katerimi počiva greda. Nad njo pa se boči usločena, bogato prof. čelo. Krila vrat so baročna. Med portalom in obema fasadnima pilastroma je po 1 pravokotno okno ~~z kamentim okvirom~~ z visokoločnim okvirom, ki ima gornje zunanje ogle profilirane s prekladno strešico. Fabion fasade je baročni profiliran. Ogle fasadesta zaobljena in z njima vred tudi cerkvena streha, na koncu te obline pa je na N in S steni ladje še po 1 pilaster, urejen enako kot fasadni pilaster.

Stene ladje pa so v razmerju do fasade zelo preproste.

N in S stena ima 3 baročna okna s preprostim kamentim okvirom, od katerih je srednje dvignjeno visoko proti stebu, stranska dva pa sta v pri-
tličnem pasu, kar ustreza notranji razdelitvi stene z loki. Zaključni zidec S in N ladje predstavlja ločno uglobljeni profil, ki je predrt s četverokotnimi linami.

Stolp stoji na S strani cerkve ter nekoliko izstopa iz *njenega* stavbnega telesa. V sredini ga deli paličast venčni zidec, na vrhu pa ima prof. zidec. Namesto strehe ima *čelo* v obliki črke M. S in N line so biforne s stebrom na sredi zahodne je polkrožno zaključena. Na S strani ima zvonik strelno lino, spodaj v kroga razširjeno. Portal stolpa je baročen, s prekladno strešico - verjetno še 17. stol.

Kvadratičen prezbiterij ima zunaj ogle rahlo posnete. Streha prezbiterija je dvokapna. Zakristija ja N strani prezbiterija je ostanek srednje-
veške cerkve 5/8 tlorisa, z močnim pristrešnim talnim zidcem in 3 baročnimi okni. V višino je v smeri proti novi cerkvi poševno povišana.

Notranjščina : Ladja je kvadratične osnove ter obokana z nekakimi na
sosvodnicah, med katerimi se pno široke, ločno uglobljene, slonečim
križnim svodom. Vsaka stena ladje je enoten preračunano razdeljen

razdeljen

organizem zasnovan v obliki triumfalnega loka: 4 pilastri, v sredi velik do svoda segajoč lok, levo in desno ob njem krepak arhitrav. Levo in desno od glavnega loka pa se v pritličju razvijata 2 nižja loka kakor stranska portala. Vse 4 sicer samostojno organizirane stene pa veže med seboj v poglobljenem loku zaokrožen snop okenkih pilastrov, nad katerim se pno na temenu svoda 4 tanke oproge, ki se na vrhu zlijejo v štukiran okvir v obliki križa. Nad glavnimi loki se pno sosvodnice. Glavni in stranski loki so profilirani ter imajo z kartušno okrašene sklepne kamne. Greda nad njih izhodišču se goljastu opajo. Tu opirata grado in lok na vsaki strani po 1 pilaster, ki ima enako kakor v ogalu snop pilastrov spodaj prof. zaključeno bazo, na vrhu pa štukiran jonski kapitel in nad njim bogat 2x prof. arhitrav. Med vogalnimi in pilastri sosvodnic, se motiv velikega loka ponovno priključi v manjših lokih, ki imajo prav tako okrašene sklepnike ter pilastre s prof. kapiteli, ^{zasto} ~~zraslo~~ iz talnega zidca. Pod vsakim lokom je v N in S steni po 1 okno - srednje pod svodom z okviri glavnega loka, ^{stranski} ~~pod malimi priključnimi lokoma~~, ^{in stene je zakrita z lokom}, ki sloni na travertzah in 2 pustih zidanih slopih. E stena je sicer organizirana enako kot ostale, toda osrednji lok je obenem slavolok prezbiterija, pod stranskima ~~ok~~ ^{lokoma}. v plitvih nisan in vsaki strani po 1 oltar.

Prezbiterij je kvadratičen, prekrit z ravnim svodom s ^{stukiranim} ~~stukiranim~~ ^{okvirjem} ~~okvirjem~~. Na sredi je med oblaki sv. Duh (štuk). V oglu so snopi pilastrov, ki predstavljajo ^{obopacene} vogalne pilastre ladje. Nad njimi pa je prof. nastavek, posnemajoč profil grede v ladji. Nad temi pilastri red vsako steno se pne priklji profiliran lok, ^{in njem pa je na} N in E steni po 1 ^{pravokotno} ~~pravokotno~~ okno. Nad ladjo je prezbiterij dvignjen za 3 četverkotno

stopnice. Na evangeliski strani vodi baročni portal v zakristijo, na eps. pa pod zvonik.

Zakristija je krita z ravnim ometanim stropom.

Zvonica je križno obokana - tu je opaziti v S steni prezbiterija (prav-zaprav W fasadnem steni srednjeveške ladje) na vsaki strani vhoda v prezbiterij močan pristrešni talni zidec.

Cerkev je izredno visoka.

Oprema: Veliki oltar je brez nastavka. Menza je prizmatična, intarzirana ter ima kartušo iz baročnih vitic. Tabernakel in okoli vratov venec angelških glav in oblakov - baldahin pa nosijo 4 votli stebri z intarziranimi, kaneliranimi in in *jonskimi* kapiteli. Nad atiko se boči čebulasta kupola s kipom Vstajenja Kristusa na gredi atike in 2 puttama. Po kupoli se vpenjajo 4 baročne *polinete*. Pod baldahinom tvori ozadje zastor iz rumenega marmorja. Ob straneh sta kipa sv. Silvestra in sv. Antona Pad., z Berninijevskim prizvokom. Vse skupaj je beneška smer 2. četrtine 18. stol. Na steni za oltarjem je velika slika sv. Silvestra pl. o. Delneri 1936.

Evangeliski stranski oltar je mizarsko delo 19. stol. v klasicističnem duhu - sodobnem slogu brez kvalitete. Lesena kipa sv. Janeza Evang. in sv. Mateja ob straneh sta dobro delo 17. stol. - ostanek starega oltarja ali prižnice.

Epistelski oltar MB je marmornat, brez kvalitete, klasicističen ^{na} tradicija 19. stol.

Lesena prižnica ca 1800 ima spodaj motiv empirske garlande.

Slike Roženvenške MB, sv. Dominika in sv. Katerine, pl. o., konec 17. stoletja. Brezmadežna, pl. o. ca 1700.

Sv. Ana z Marijo in sv. Joahimom, pl. o., kvalitetno beneško delo, 17. stoletje, vredno podrobnejšega pregleda.

Baročen misijonski križ.

Križev pot kopija brez kvalitete.

Bandern 19. stol.

Križ vrh Marijinega bander .. je iz 18. stol.

Štiri baročne spovednice - ena ima na vratih dobro sliko sv. Magdalene.

Baročne klopi.

Steklen lesteneč, 18. stol.

Baročni krkstilni kamen.

Omarica za sveta olja v prezbitteriju z intarziranim okvirjem in vaze

z rožami na lesenih vratcih - lepo tihožitje - okoli srede 18. stol.

Tlak v ladji: kamnitne plošče, prezb. umeten kamen.

Svečniki klasicistični.

Rokokojski kehih, preprostejši kelih, rokokojska monstranca ca 1760 -
klasicistična monstranca.

2 relikviarija 2. pol. 18. stol.

Zapiski topografske komisije, 1948.